

82 RUBEL

Gyerekkoromban gyakran gondoltam arra, hogy nekem miért nem jutottak igazi nagyszülők. Olyan kedves nagymama, aki vasárnaponként süteménnyel várja unokáit és egy nagyapa, aki télen szánkózni vihetne a testvéreimmel.

Édesanyám szüleit ismertem, ők a házasságkötésük után nagyon hamar elváltak. A megye két távoli csücskében éltek, egymásról tudomást sem véve. Minden kapcsolatot megszakítottak. Az idős férfi, akit vér szerint nagyapámnak kellett volna tartanom, egyetlen közös gyermeküket sem látogatta. Huszonöt éves koromig mindössze talán négyszer láttam, s egyszer kaptam tőle egy rágógumit, de mindjárt azt is hozzátette, hogy osszam meg két testvéremmel. Nyolcvanegy évet élt meg az öreg, a temetésére nem mentem el.

Nagyanyám velünk egy városban lakott. Nem szerette a családját, csak a macskáit és a palotapincsi kutyáját, amely a vén szipirtyó halála után hozzánk került. Gyűlöltük a kis dögöt, pont úgy, ahogyan a megboldogult nagyanyám minket.

Édesapám szüleit nem ismertem, csak anyám elbeszéléseiből. Állítólag az öreg nagy kártyás volt, egy éjszaka alatt eljátszotta a valaha tehető család minden vagyonát. Birtokot, házat, pénzt. Végül is az övék volt, s ha nem ő tékozolja el, rövid időn belül a rendszer szabadítja meg tőle őket. Őt hamar hívta magához a Teremtő, persze erős alkoholizmusa is sürgette már a találkozást.

Apám anyját Alzsbetának hívták. Azelőtt és utána sem hallottam ilyen nevet. A csehek ideje alatt született, ennek a magyar megfelelője az Erzsébet, de számomra valahogy ismeretlenül is kedves volt ezt a nevet hallani. Nem fordítottam magyarrá, mert úgy éreztem, ez különleges és fennkölt, akárcsak egy úrhölgy vagy hercegnő neve. Később nagyot néztem, amikor megtudtam, hogy nagymamám, ez a csodás nevű asszony cseléd- és szolgálólányként csábította el a munkaadó nemesi család legfiatalabb fiúgyermekét, Frantiseket.

Édesapám mindig szidta az öreget, állítólag ő sem volt jó szülő, az anyjáról viszont nem szívesen beszélt, sőt, sohasem említette. Csak akkor látszott rajta, hogy nagyon szerette az anyját, amikor a testvére feleségét a család rá akarta temetni. Majd szétvetette a düh. Mérgében azt találta kiabálni, hogy anyámra csak én kerülhetek. Kétéves lehettem, amikor az öreg hölgy elhunyt. Nem emlékszem rá, hogyan nézett ki, hiszen még olyan kicsike voltam. Halála hirtelen következett be, előtte jó egészségnek ör-

vendett. Legfiatalabb fiát – mert hat gyermeke volt neki, de kettő vagy három meghalt a háború idején valamiféle gyermekbetegségben –, apámat hajnalban riasztották.

Hosszan csöngött a kapucsengó, erősen nyomták. A ház messze volt, egészen az udvar végén, így egy iskolai csengőt szereltek fel, hogy hallják, ha jön valaki. A kutya is hangosan és vadul ugatott. Ittas férfi állt a kapualjban. Apám ajtót nyitott, majd a hosszú udvaron keresztül ordított anyám után.

– Anyád, gyere! Baj van. – a mondat utolsó részénél már elbicsaklott erős hangja.

– Mi történt?

– Mama meghalt. Most volt itt a testvérem. Azt mondta, menni kell megmosni. Ők félnek tőle.

Anyám hangos sírásba kezdett, nagyon szerette az anyósát. Fájtnak, hogy végleg búcsút kell vennie a mindig vidám asszonykától, aki anyja helyett anyja volt. Karjába vett, felöltöztetett, közben apám befogta a lovakat.

A rozoga ház előtt, az udvaron ott sorakozott a család apraja-nagyja. Gyerek, testvér, unokák... Mindegyik zokogott. A legidősebb testvér fogadott minket, öccsét, apámat, nem akarta beengedni a házba. Minden bűzlött az alkoholtól. Ők már ittak, vagy egész éjjel mulattak, ki tudja már.

Édesanyám bement, majd kis idő múlva követte őt apám is. A kicsiny szobában nagy volt a felfordulás, pedig a mama igazán pedáns asszony volt. Ruhák, kacatok a padlón, az egyetlen üveges vitrin ajtaja nyitva, a kristálypoharak már hiányoztak belőle. Ezt a szekrényt még nekem vette, a legkisebb unokájának.

Az ágyban feküdt az asszonyka, ócska függönnyel letakarva. Látszott, hogy szemei csukva vannak, keze pedig a teste mellett. Arca megviselt volt, talán a sok sírástól. Fején kendő, ahogyan az öregeknek illik.

Anyám lavort hozott, a sponon vizet melegített, rongyokat tépkedett a szanaszét heverő ruhákból, majd az ágy mellett egy hokedlire helyezte. Apámmal megemelték a halottat. Feje alól a párna a földre esett. Fejkendője lecsúszott, tarkóján még nem száradt meg egészen a vér. A második párnát a háta alá csúsztatták, hogy megemeljék, alatta összebogozott zsebkendő volt.

Édesapám kibontotta, a konyhába ment, majd elcsukló hangon kérdezte a testvéreitől:

– Nyolcvankét rubel... Ezt kerestétek?